

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

УДК 37.091:378

Тарас Ярмольчук, аспірант кафедри методики навчання та управління навчальним закладом
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Модернізація системи вищої освіти пов'язана з технологізацією, комп'ютеризацією, а також гуманізацією та потребує пошуку нових засобів і технологій підвищення якості підготовки спеціалістів.

У статті розглядається: теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних засад формування та застосування індивідуальних стратегій навчання у процесі професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації. Охарактеризовано сутнісне розуміння понять "стратегія", "стратегія навчання", "індивідуальні стратегії навчання", виокремлено пріоритетні завдання процесу навчання у вищій школі відповідно до вимог індивідуалізації й диференціації навчання.

Ключові слова: індивідуалізація, диференціація, стратегія навчання, індивідуальна стратегія навчання.

Літ. 6.

Тарас Ярмольчук, аспірант кафедри методики обучения и управления учебным заведением
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

ФОРМИРОВАНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ВЫСШЕЙ КВАЛИФИКАЦИИ КАК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Модернизация системы высшего образования связана с технологизацией, компьютеризацией, а также гуманитаризацией и требует поиска новых средств и технологий повышения качества подготовки специалистов.

В статье рассматривается: теоретическое обоснование психолого-педагогических основ формирования и использования индивидуальных стратегий обучения в процессе профессиональной подготовки специалистов высшей квалификации. Охарактеризовано сущностное понимание понятий "стратегия", "стратегия обучения", "индивидуальные стратегии обучения", выделены приоритетные задачи процесса обучения в высшей школе в соответствии с требованиями индивидуализации и дифференциации обучения.

Ключевые слова: индивидуализация, дифференциация, стратегия обучения, индивидуальная стратегия обучения.

Taras Yarmolchuk, Postgraduate Student of the Teaching Methods and School Management Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF INDIVIDUAL STRATEGIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS OF HIGHER QUALIFICATION AS PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

In conditions of the modernization of education system, the active and effective use of a variety of learning strategies in the process of forming the professional competence of would-be specialists is acquiring particular relevance. The constant attention of native and foreign scholars is paid to the revision of the higher education system, solving the new tasks in the strengthening of the practical and personal orientation training.

Higher education institutions should contribute to the development of students, and one of the key objectives should be the creation of conditions for forming the interest to self-education and self-development in students, development of need of self-analysis. The educational process should be designed so that the student perceived himself as an individual, adequately assessed ones capabilities and virtues, had the possibility to express oneself and learned to see an individual in every person. This will contribute to the formation of individuality of would-be specialist.

In today's reality, the creation of conditions, that take into account the individual peculiarities of students for successful development of their productive thinking during the learning activities is one of the most important challenges of the theory and practice of teaching students.

This article discusses: the theoretical grounding of the psycho-pedagogical foundations of forming and

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

using the individual learning strategies in the process of professional training of specialists of higher qualification. The essential understanding of the concepts of "strategy", "learning strategy", "individual learning strategies" has been characterized, the priorities of the learning process in the higher school in accordance with the requirements of individualization and differentiation of training have been highlighted.

Scientific-theoretical generalization and the accumulated material presented in the paper, provide the objective verified reason to assert the need for active and effective use of individual learning strategies in professional training of specialists of higher qualification. In the sphere of education all existing ideas about the defining characteristics of learning strategies, the conditions of formation and functions in the educational process should be systematized.

Keywords: *individualization, differentiation, the learning strategies, the individual learning strategy.*

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти визначено, що освіта є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави. Освіта відтворює й нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. В умовах модернізації й інформатизації системи освіти набуває актуальності активне й ефективно застосування різноманітних стратегій навчання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців вищої кваліфікації.

Підготовка фахівців до професійної діяльності є предметом вивчення у сучасних наукових дослідженнях і психолого-педагогічних джерелах. Останнім часом актуальності та дискусійності набуває проблема розробки індивідуальних стратегій професійної підготовки фахівців. Сучасний стан становлення нових економічних і політичних відносин у державі характеризується посиленням вимог до особистісного, духовного та професійного потенціалу майбутнього фахівця. У цій ситуації виникає необхідність підвищення ролі особистісного чинника, самоцінності особистості у процесі всебічного розвитку та професійної підготовки молоді людини [6].

Проблема індивідуального навчання у вищій школі є певним чином незвіданою темою. Взаємодія індивідуального навчання й інноваційних нововведень в освітній процес вищої школи є ключовою сферою інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. У педагогічній системі Я. Коменського – великого чеського педагога – чітко позначені положення про те, що весь процес навчання й виховання дітей необхідно будувати за урахування їх вікових індивідуальних особливостей, а також виявляти ці особливості шляхом систематичних спостережень [5]. У цьому контексті, зосередимося на реалізації індивідуальних стратегій навчання й формуванні цих стратегій у процесі фахової підготовки фахівців вищої кваліфікації у зв'язку з необхідністю підготовки конкурентноспроможних фахівців до постійно мінливих інноваційних умов праці.

Стан дослідження. У процесі здійснення науково-педагогічних досліджень питання

формування й реалізації індивідуальних стратегій безпосередньо не вивчалось, але знаходять своє відображення певні його аспекти в дослідженнях проблем професійної підготовки фахівців різних галузей серед таких науковців: І. Бондаренко, В. Ковальчук, С. Максименко, О. Малихін, В. Моргун, Г. Панок, А. Плигин, В. Рибалка. У своїх працях учені відзначають, що важливими чинниками професіоналізму у професійній підготовці фахівців є рівень індивідуальної зрілості та готовності до професійної діяльності, відповідність сфери, яка обирається для реалізації професійної діяльності, індивідуально-психологічним властивостям студентів.

Метою поданої статті є особливості формування й реалізації індивідуальних стратегій професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації.

Виклад основного матеріалу. Основну сутність проблеми формування індивідуальних стратегій професійної діяльності можна охарактеризувати двома основними положеннями: 1) "особистість виявляється у професійній діяльності" – у процесі професійної підготовки, вибору й оволодіння стратегіями професійної діяльності; 2) "розвиток особистості в діяльності" – формування професійно-орієнтованих якостей людини, особистісних рис, розширення сфери пізнання.

Послідовний розгляд еволюції поняття стратегія в науці уможливило визначення поняття індивідуальної стратегії професійної діяльності як інструменту професійної діяльності фахівця вищої кваліфікації, через який реалізується індивідуальний стиль, його творчий підхід у постановці цілей та вирішенні поставлених завдань і запитів клієнта.

Засловами науковця О. Малихіна "Індивідуальність" – це сукупність психічних властивостей, характерних рис і досвіду кожної особистості, що відрізняють її від інших індивідів [2].

Під терміном "стратегія" більшість вітчизняних науковців розуміють модель узагальнення дій, необхідних для досягнення поставлених цілей шляхом координування й розподілу ресурсів, тобто розробка стратегії полягає в розробленні планів досягнення цілей [2].

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Термін “професійна діяльність”, за працями В. Ковальчука, – це діяльність людини у межах своєї професії, спеціальності, у певній галузі виробництва [1].

Індивідуальні стратегії професійної діяльності інтегрують у собі властиву особистості життєву стратегію, професійні знання, уміння й навички, комплекс професійно-важливих якостей і професійних цілей, спрямованих на виконання поставлених професійних завдань.

О. Малихін у своїх працях стверджує, що вивчення механізмів формування індивідуальних стратегій професійної діяльності пов'язане з вивченням особистості як суб'єкта діяльності, якому є притаманними відповідні професійні мотиви, цілі, знання, навички [2].

Натомість В. Моргун для досягнення високого рівня сформованості індивідуальних стратегій професійної діяльності пропонує варіант профілювання підготовки майбутніх фахівців. Важливими умовами цього варіанту є такі: а) наявність спецкурсів за вибором, котрі мають обслуговувати різні потреби студентів у профілюванні та спеціалізації до читання яких залучати практиків; б) проходження виробничих практик у закладах, які відповідають профілю підготовки; в) написання курсової роботи на четвертому та дипломної на п'ятому курсах за темою, яка теж пов'язана з профілем (спеціалізацією) [4].

Зокрема, якісним чинником формування індивідуальних стратегій професійної підготовки фахівця є засоби інформаційних технологій навчального призначення, які дають змогу розширити інформаційний простір для навчальної діяльності, ефективніше вплинути на мотиваційну сферу, що, у свою чергу, забезпечує створення інноваційного середовища для розвитку творчого потенціалу [3].

В освітньому процесі вищої школи індивідуальні стратегії професійної підготовки реалізуються через організацію та проведення заняття, які визнають унікальність кожного студента й забезпечують ефективний розвиток людини як індивідуальної особистості (розум, тіло й дух). Реалізація індивідуальних стратегій професійної підготовки фахівців вимагає забезпечення освітнього навчального середовища через застосування новітніх навчальних методів, засобів, технологій, інноваційних підходів, які мають змогу максимізувати реалізацію потенціалу індивідуального успіху кожного студента.

Принцип гуманізації сучасної освіти передбачає зосередження уваги до особистості кожного студента, створення умов, необхідних

для розвитку закладених природою задатків. Одним із можливих шляхів його втілення є диференціація й індивідуалізація навчання [5].

Індивідуалізація навчання – це система засобів, яка сприяє усвідомленню студентом своїх сильних і слабких можливостей навчання, підтримці й розвитку самобутності задля самостійного вибору власних смислів навчання. Індивідуалізація сприяє розвитку самосвідомості, самостійності й відповідальності [2].

Диференційоване навчання – це організація навчально-виховного освітнього процесу за урахування типових індивідуальних особливостей студентів. Грунтуючись на принципі диференційованого навчання, педагоги мають змогу структурувати навчальне середовище, яке враховує різноманітність стилів навчання, інтересів і здібностей студентів у навчальній групі [5].

Диференціювати або індивідуалізувати навчання – це здатність педагога розпізнавати в студентів їхні інтереси, здібності, можливості та вчасно реагувати на них задля їх покращення. Мета індивідуалізації навчання – максимізувати зростання кожного студента на індивідуальний успіх у власній професійній діяльності. Це дає змогу студентові вчитися у своєму власному темпі, по-своєму бути успішним.

Виділимо цілі індивідуальних стратегій навчання:

- розвиток звички слухати;
- проведення занять у невеликих академічних групах; чим менше число студентів, тим більша перевага викладачів у викладанні й поясненні навчального матеріалу у процесі проведення заняття;
- заповнення прогалін у навчанні та своєчасне усунення нового відставання, що з'являється;
- створення умов для вільної реалізації завдань природою здібностей і можливостей;
- застосування індивідуальних інструкцій, які надають змогу кожному студентові просуватися за навчальним планом у своєму власному темпі;
- розвиток інтелектуального кругозору, психічних процесів та якостей особистості студента;
- важливість надається дитині як особистості, а не групі, класу, команді. У стратегії більше уваги приділяється тому, наскільки один суб'єкт навчання може вчитися, зберігати й добиватися свого прогресу ніж група, клас і команда;
- формування індивідуального стилю оволодіння знаннями, уміннями й навичками, який охоплює й уміння самостійної роботи.

Відповідно цілей реалізації індивідуальних стратегій навчання виділимо принципи, яких потрібно дотримуватися:

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

1. Уточнення й узагальнення студентам ключових моментів заняття, щоб переконатися, що всі студенти отримують розуміння виучуваного матеріалу й матимуть хорошу основу для свого подальшого навчання. Викладачам рекомендується вказувати на основні поняття та навчальні орієнтири, щоб забезпечити розуміння в усіх студентів.

2. Використання оцінки як навчального інструменту для розширення діагностики індивідуальних особливостей майбутніх фахівців. Оцінка має здійснюватися до, під час і після навчального процесу. Оцінка, проведена до та під час, може бути включена в аудиторну практику, вона надає інформацію, необхідну для коригування процесу викладання заняття й навчання студентів. Оцінка, проведена до та під час навчального процесу, називається формувальною оцінкою. Оцінка, здійснена після навчального процесу, називається сумарною оцінкою. Вона проводиться кожні кілька тижнів, місяців. Наприклад, іспити на кінець семестру або року, закінчення теми, розділу.

3. Залучення всіх студентів групи до навчально процесу під час заняття має важливе значення. Для цього викладачам потрібно розробити заняття, яке б надало змогу залучити й мотивувати студентів до навчання розвиваючи в них індивідуальні особливості.

4. Забезпечення балансу між завданнями, вибраними викладачами і відібраними студентами. Якщо баланс є рівним між завданнями, призначеними викладачами, і завданнями, обраними студентами, навчання буде найбільш вигідним і бажаним.

Спираючись на наведені цілі та принципи, виділимо основні вимоги щодо реалізації індивідуальних стратегій навчання.

1. Урізноманітнення методів і засобів навчання. Кожен студент навчається по-різному. Певні студенти вимагають практичного підходу до навчання. Деякі студенти навчаються візуально, збагачуючись знаннями, коли читають або бачать зображення навчального матеріалу, деякі коли уважно слухають, про що йдеться на занятті.

2. Усі студенти талановиті по-різному. Один студент може бути креативним, інший студент може бути аналітичним. Навчання вимагає диференційованого та індивідуального навчання, щоб охопити всіх студентів.

3. Навчання студентів з особливими потребами. Спеціальна освіта є спеціалізованою галуззю освіти, до якої застосовується унікальні методики навчання, матеріали, навчальні посібники та обладнання для задоволення освітніх

потреб дітей з обмеженими можливостями навчання.

5. Викладання вимагає від викладачів знань, умінь і говності щодо реалізації диференційованого та індивідуалізованого навчання, щоб охопити процес фахової підготовки всіх студентів.

6. Здійснення ретельної та постійної оцінки індивідуального прогресу майбутніх фахівців.

Г. Томлінсон ідентифікує три елементи навчальної програми, які можуть бути індивідуалізовані або диференційовані у процесі професійної підготовки фахівців: зміст, процес і продукт.

Зміст можна охарактеризувати як знання, уміння й навички, які потрібно щоб студенти засвоїли у процесі фахової підготовки. Індивідуалізація змісту вимагає, щоб студенти пройшли попередню перевірку знань, щоб викладач міг ідентифікувати студентів, яким не потрібна пряма інструкція викладу навчального матеріалу. Студенти, що демонструють розуміння концепцій, можуть пропустити деякі кроки в навчанні та приступити до використання понять для розв'язання поставлених задач. Задана стратегія часто згадується як ущільнення навчальної програми. Інший спосіб індивідуалізації диференційованого змісту – надати студентові змогу прискорити темпи власного прогресу. Вони можуть самостійно працювати над певними проектами, тобто охоплювати зміст навчання швидше за своїх однолітків.

Індивідуалізація процесу навчання – це цілісна система, яка має охоплювати всі сторони та етапи навчально-виховного освітнього процесу, а також передбачати комплексне врахування і цілеспрямований розвиток компонентів кожної з підструктур психологічної структури індивідуальності студента, що забезпечують значний вплив на якість оволодіння знаннями й уміннями власної професійної діяльності. До складу цієї системи входять: 1) цілі індивідуалізації процесу навчання; 2) види індивідуалізації та їх зміст; 3) прийоми та засоби індивідуалізації. Елементи цієї системи надають студентам альтернативні шляхи засвоєння й відображення здобутих знань. Наприклад, студенти можуть використовувати різноманітні графічні засоби: карти, фотографії, графіки, діаграми для відображення власного розуміння понять. Зміна складності графічного засобу має здатність ефективно сприяти когнітивному розвитку студентів.

Індивідуалізація або диференціація навчання означає різну складність продукту як результату, який створює студент, щоб продемонструвати

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

майстерність здобутих понять. Студенти, котрі працюють нижче рівня академічної групи, можуть мати більш низькі очікувані показники, у той час як студентів вищого рівня знань можна попросити виконати роботу, що вимагає більш складного або більш поглибленого мислення. Постійна оцінка готовності та зростання професійного потенціалу студентів має важливе значення. Визначена попередня оцінка студентів, природно, веде до функціональної та успішної диференціації або індивідуалізації навчальної групи.

Переваги й недоліки індивідуальних стратегій навчання. Переваги:

1. Диференційована стратегія навчання фокусується на академічних потребах і здібностях до навчання кожного окремого студента. Змінюючи методи навчання студентів, викладачі можуть коригувати зміст навчання. Це заохочує студентів до критичного мислення й надає їм можливість вийти вперед і продемонструвати здобуті знання, уміння й навички, а також створює почуття рівноправності серед студентів, у тому числі з обмеженими можливостями навчання. Диференційоване навчання надає студентам ширші можливості для досягнення мети й академічного успіху за допомогою апломбу.

2. Низка зарубіжних і вітчизняних науковців вважають, що диференційоване навчання значно підвищує стандарти навчання. Справжня сутність цієї стратегії полягає в усвідомленні того, що студенти і їхні здібності, інетреси є різними. Педагоги мають можливість створювати аудиторне навчання й розробляти методи, які допоможуть всім студентам індивідуально мислити, аналізувати й осмислювати зміст навчання.

3. Задоволення потреб й інтересів кожного студента.

4. Надає можливість студентам вчитися у своєму власному темпі й бути по-своєму успішним.

5. Визначає рівень знань, умінь, навичок, інтересів, готовності до розв'язування поставлених завдань як у процесі навчання, так й у власній професійній діяльності.

6. Максимізує зростання кожного студента на індивідуальний успіх у процесі власної фахової підготовки.

7. Допомогає в забезпеченні унікальності кожного студента з точки зору його конкретного стилю навчання, талантів і потенційних можливостей.

Недоліки:

1. Часові обмеження. Педагоги могли б працювати краще, якщо б у них було більше часу зі студентами.

2. Розмір навчальної аудиторії та навчальне навантаження – два з найбільших обмежень. Викладач, який працює з великою кількістю студентів кожного дня, стає склоподібним, коли йому кажуть, що йому потрібно краще пізнати цих студентів. Це здійснимо, але викладачі були б набагато ефективнішими, якщо було б менше студентів. У такому випадку викладач зможе більш цілеспрямовано впливати на індивідуальний розвиток студентів.

3. Готовність викладача. Відсутність у викладача достатніх знань про індивідуалізацію навчання може служити серйозною перешкодою в реалізації індивідуальних стратегій професійної підготовки фахівців. Відсутність знань викладача може бути ще більш значимими, коли навчальний заклад не має істотних ресурсів для підтримки індивідуалізованого або диференційованого навчання.

Висновки. Актуальність вивчення окреслених питань дає змогу констатувати необхідність активного й ефективного застосування індивідуальних стратегій навчання у професійній підготовці фахівців вищої кваліфікації. У царині професійної педагогіки слід систематизувати всі наявні уявлення про визначальні характеристики стратегій навчання, умови формування та їх функції в освітньому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук В. І. *Інноваційні підходи до організації навчального процесу* / Василь Ковальчук. – 2-е видання доповнене і перероблене – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.

2. Малихін О. В. *Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія/Олександр Володимирович Малихін // Кривий Ріг: Видавничий дім., – 2009. – С. 80 – 95.*

3. Малихін О. В. *Формування індивідуальних стратегій навчання засобами комп'ютерних технологій як педагогічна проблема* / О. В. Малихін // Вісник. – 2015. – №133. – С. 124–126.

4. Моргун В. Ф. *Проблема профілювання та спеціалізації у концепції підготовки практикуючих психологів* / В. Ф. Моргун // Психологічна освіта в системі вищої школи. – К., 1997. – С. 110 – 111.

5. Плигин А. А. *Психологія познавательных стратегий школьников в индивидуализации образования: автореф. дис. на соискание ученой степени доктора психол. наук.: спец. 19.00.07*

**ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

“педагогическая психология” / Андрей Анатольевич Плигин – М., – 2009. – С. 31 – 33.

6. Ярмольчук Т. М. *Формування і реалізація індивідуальних стратегій професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації як психолого-педагогічна проблема* / Т. М. Ярмольчук / збірник матеріалів XIII міжнародна научна практична конференція “Найновітє постиження на європейската наука – 2017”. – Софія, 2017. – С. 46 – 48.

REFERENCES

1. Kovalchuk, V. I. (2011). *Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii navchalnoho protsesu* [Innovative approaches to organization of educational process]. Kyiv: Shk. svit Publ., p.128. [in Ukrainian].

2. Malykhin, O. V. (2009). *Orhanizatsiia samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv: teoretyko-metodolohichniy aspekt: monohrafiia* [Organization of independent educational activity of students of higher educational institutions: theoretical-methodological aspect: monograph]. Kryvyi Rih: Vydavnychiy dim Publ., pp. 80 – 95. [in Ukrainian].

3. Malykhin, O. V. (2015). *Formuvannia indyvidualnykh stratehii navchannia zasobamy kompiuternykh tekhnolohii yak pedahohichna problema* [The formation of individual learning

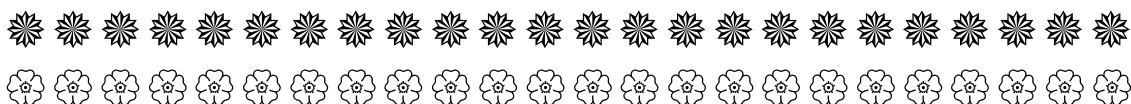
strategies by means of computer technologies as a pedagogical problem]. Visnyk, no.133, pp. 124–126. [in Ukrainian].

4. Morgun, V. F. (1997). *Problema profiliuvannia ta spetsializatsii u kontseptsii pidhotovky praktykuiuchykh psykholohiv* [The problem of specialization and specialization in the concept of preparing practicing psychologists]. The psychological education in the system of higher education. Kyiv: pp. 110–111. [in Ukrainian].

5. Pligin, A. A. (2009). *Psikhologiya poznavatelnykh strategiy shkolnikov v individualizatsii obrazovaniya* [Psychology of cognitive strategies of students in the individualization of education]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Moscow, pp. 31–33. [in Russian].

6. Iarmolchuk, T. M. (2017). *Formuvannia i realizatsiia indyvidualnykh stratehii profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv vyshchoi kvalifikatsii yak psykholoho-pedahohichna problema* [Development and implementation of individual strategies of professional training of specialists of higher qualification as psychological and pedagogical problem]. *Zbornyk materyalov XIII mezhdunarodna nauchna praktychna konferentsiia “Nainovyte postyzhennia na evropeiskata nauka”* – Proceedings of XIII international scientific-practical conference “Ninevite achievements of European science”. (pp. 46 – 48.). Sofia. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.11.2017

“Неможливо виростити повноцінну людину без виховання в ній почуття Прекрасного”.

Рабіндранат Тагор
бенгальський та індійський письменник

“Багатством живиться лише тіло, а душу звеселяє споріднена праця”.

Тригорій Сковорода
український філософ, поет, педагог

“Результатом освіченості людини є її здатність продовжувати навчатися”.

Джон Дьюї
американський філософ

Використано афоризми: з сайта українських афоризмів під керівництвом М.Владзімівського; цитати і афоризми tsitaty.blogspot.com/.

Джерело: <http://dovidka.biz.ua/vislovi-pro-vihovannya/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua